

Handläggare  
Emilia Hammer  
018- 727 43 20

Datum  
2017-01-25

Diarienummer  
2016-006494- PL

Till miljö- och hälsoskyddsnämndens  
sammanträde den 1 februari 2016

## Yttrande över planprogram för Eriksberg och Ekeby

Remiss från plan- och byggnadsnämnden , dnr. 2015-00015 Remisstid: 10 februari 2017

### Förslag till beslut:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslås besluta

**att** överlämna yttrande till plan – och byggnadsnämnden enligt ärendets **bilaga 1**

### Sammanfattning

Planprogrammet beskriver hur Eriksberg och Ekebydalen kan förtätas och utvecklas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser positivt på att planprogrammet utreder och sammanfattar hanteringen i området av de övergripande miljöfrågorna; luft, buller, vatten och markföroreningar. De föreslagna planeringsriktlinjerna är relevanta och utgör en bra vägledning inför kommande detaljplanehantering.

Nämnden saknar dagvattenlösningar med gröna tak i planprogrammet, vilket är något som skulle stämma väl in i den vision som finns för området som grönt och naturnära. Nämnden anser att det är viktigt att lyfta möjligheten till ekosystemtjänster i alla nya exploateringsprojekt.

För att de föreslagna övergripande lösningarna för dagvattenhantering ska bli av i praktiken är det viktigt att de planeringsriktlinjer som planprogrammet anger kommer följas och konkretiseras i de kommande detaljplanerna. Nämnden anser att möjligheten att styra dagvattenhanteringen i exploaterings- eller markanvisningsavtalen ska undersökas eftersom detaljplanerna har begränsade möjligheter för det.

## Ärendet

Planprogrammet beskriver hur Eriksberg och Ekebydalen kan utvecklas. Det finns ett förtätningstryck i hela Uppsala och även i Eriksberg. I dagsläget pågår flera detaljplanarbeten inom stadsdelen. Samtidigt står delar av den befintliga bebyggelsen inför stora renoveringsbehov. Dessa förutsättningar ligger till grund för kommunens beslut om att ta ett helhetsgrepp om stadsdelens utveckling.

Programförslaget innebär att många nya bostäder och lokaler för olika verksamheter kan byggas i stadsdelen. Runt Västertorg och de mest centrala delarna av Eriksberg föreslås den största förtätningen, i linje med översiktsplanens riktlinjer.

I stadsdelens utkanter föreslås nya bostäder i naturmark. De nya bostäderna är färre än i de centrala delarna och ska anpassas till natur och topografi. Planprogrammet beskriver att naturens närvaro är viktig i Eriksberg.

Ekebydalen är ett värdefullt grönområde som i förslaget ska utvecklas som park för olika former av rekreation och med fokus på idrott i den östra delen. Dalen ska också ta hand om dagvatten från Eriksberg.

I förslaget binds de angränsande naturreservaten, Stadsskogen och Hågadalén-Nåsten, ihop med parker och nya parkstråk.

Nya gator föreslås för att koppla samman området och för att göra det möjligt att bygga nya hus. En satsning på gång-, cykel- och kollektivtrafik görs genom fler och tydligare gång och cykelkopplingar, bland annat i anslutning till stomlinjens hållplatser.

Visionen för planprogrammet, som utgör den gemensamma plattformen och genomsyrar projektet är: *”Eriksberg och Ekebydalen-urbant, grönt och naturnära.”*

### *Förskolor*

Inom programområdet finns sju förskolor. Det har gjorts översiktliga utredningar för att bedöma behovet av skolor och förskolor i stadsdelen över tid. Utredningarna visar att flera av de befintliga förskolorna kan byggas ut för att klara ett växande antal barn i förskoleålder på längre sikt. Utöver detta krävs ett antal nya förskolor. Det reserveras plats för en friliggande förskola i anslutning till det befintliga skolområdet, söder om Hågadalsskolan. Nya förskolor föreslås också integrerade i bostadskvarteren, till exempel i bostadshusens bottenvåningar.

För att förbättra tillgången till bostadsnära lekplatser ska förskolegårdar komplettera de kommunala lekplatserna och kunna användas för lek på kvällar och helger. Det innebär att små lekplatser inte ska placeras bredvid en förskolegård som redan har en lekplats. För att förstärka kvaliteten på lekplatserna ska de placeras så att de kan kombinera lek i park med lek i natur. Upprustning och nyanläggning av lekplatser ska ske på lättillgängliga platser inom grönstrukturen.

Miljöförvaltningen ser positivt på att man redan i planprogrammet ser över förskole- behovet och hur ytor för utomhuslek kan lösas inom området.

### *Buller*

Programområdet berörs av trafikbuller från de olika vägarna i området, det illustreras i den bullerkartläggning som har tagits fram för hela kommunen. Bullervärdena är högst längs Norbyvägen men sammantaget är värdena relativt låga i hela programområdet. Gårdar och park- och naturmiljöer är skyddade från buller och har låga värden enligt kartläggningen, det finns många platser i stadsdelen som har en god ljudmiljö. Planprogrammet har tagit fram planeringsriktlinjer för buller:

#### Planeringsriktlinjer

- Bullerfrågan ska utredas inom varje kommande detaljplan och bullerutredningar ska då tas fram vid behov.
- Bostäder kan prövas i bullerutsatta lägen. Lägenheterna bör då genomgående erbjuda en ljuddämpad sida.
- I anslutning till bullerkällor ska bebyggelsen utformas så att den fungerar avskärmade. Det ska inte finnas några vallar och plank ska undvikas så långt det är möjligt.
- Verksamheter som medför bullerstörningar för omgivningen ska inte lokaliseras inom området.
- För att minimera buller ska både allmänna gator och gator på kvartersmark utformas så att man skapar ett lugnt trafiktempo.

### *Luft*

Programområdet bedöms ligga i en miljö som klarar miljö kvalitetsnormerna för luft. Trafikmängderna är relativt små och det finns utrymme längs gatorna för luften att cirkulera, vilket späder ut föroreningshalterna. En tätare byggd miljö där husen står närmare gatan kan försämra luftkvaliteten lokalt. Planprogrammet har tagit fram planeringsriktlinjer för luft:

#### Planeringsriktlinjer

- En tätare byggd stadsdel ska inte innebära att luftkvaliteten försämras. I delområden där luftkvaliteten riskerar att påverkas till det sämre ska luftkvaliteten undersökas och åtgärder vidtas för att säkra en god luftmiljö. En variation av hushöjder kan underlätta cirkulationen.
- För att minimera utsläpp ska både allmänna gator och gator på kvartersmark utformas för att skapa ett lugnt trafiktempo.

Att planprogrammet har planeringsriktlinjer för både luft och buller är nödvändigt när förtätning sker eftersom målkonflikter uppstår. De föreslagna planeringsriktlinjerna visar att man tidigt i planeringsskedet har kunskap om och tar hänsyn till luft- och bullerproblematiken på ett bra sätt.

### *Hållbara transporter*

För att omvandla Eriksberg från en, i viss mån, bilorienterad stadsdel med stora parkeringsytor till en väl integrerad stadsbygd som prioriterar andra transportmedel än bilen krävs förändringar i gatenätet. Därför innehåller programmet förslag på satsningar för gång-, cykel- och kollektivtrafik.

Markparkering föreslås till stor del ersättas av parkeringsplatser i gemensamma garage och parkeringshus. I syfte att koppla samman området och för att möjliggöra ny bebyggelse föreslås även nya gator.

I samband med planprogrammet har det tagits fram en rörelseplan som bedömer planprogrammets påverkan på trafikalstring, kapacitetsbedömningar och åtgärdsförslag för hållbart resande i ”nya Eriksberg”. Rörelseplanen visar att exploateringen kommer att medföra betydande biltrafikmängder i delar av området. I rörelseplanen anges olika scenarier och det som kallas för högscenarie skulle innebära en ökning med 50 % av trafiken längs Norbyvägen. Miljöförvaltningen har haft flera klagomål om störande buller i detta område och särskilt längs Norbyvägen. Det kan förutom trafikbuller även innebära en ökad olycksrisk för gående och cyklister. Att utforma området så att hållbart resande prioriteras är därför av högsta vikt och miljöförvaltningen ser därför positivt på att flera förslag för att främja hållbart resande lyfts fram i rörelseplanen.

### *Markföreningar*

Inom programområdet finns ett antal förenade områden. På de flesta objekten är föreningensstatusen okänd och de utgörs av drivmedelsanläggningar, åkerier och tvättinrättningar. Flera av dessa är inte längre i bruk.

Ekeby bruks deponiområde i Ekebydalen har riskklass 2. Ekebydalen har förutom deponi använts som lertäkt och slambassäng. Tillsynsansvaret över Ekeby bruks deponiområde ligger på länsstyrelsen. Planeringsriktlinjer gällande markföreningar har tagits fram för planprogrammet:

#### Planeringsriktlinjer

- När bostadsbebyggelse ska byggas inom ett område måste marken från föreningssynpunkt uppnå statusen ”känslig markanvändning”. Områden där det finns indikationer på föreningar ska utredas med avseende på markföreningarna så att åtgärder kan vidtas.
- Tidigare verksamhetens påverkan på Ekebydalen ska utredas inför utvecklingen av dalen.

### *Dagvatten*

Hågaån i Hågadalen är ytvattenrecipient för hela programområdet och hårt belastad av föreningar. En liten del av stadsdelen har sin avrinning direkt till Hågaån, men den större delen av ytavrinningen sker till dammsystemet i Ekebydalen innan det går vidare till ån. I nuläget sker i princip all avledning av dagvattnet inom programområdet på ett konventionellt sätt, via ledningsnätet som har sitt utlopp i ån. Det gäller även i villaområdet där många leder takvatten direkt på nätet istället för att leda ut det i trädgårdarna.

Kapaciteten i ledningsnätet är fullt utnyttjad och en förutsättning för att göra en förtätning av programområdet är att detta kan ske utan att flödena i ledningsnätet ökar för mycket. Det har gjorts en översiktlig dagvattenutredning inom ramen för planprogrammet. I utredningen finns förslag på hur dagvattnet kan hanteras i samband med att förändringar i stadsdelen görs.

Lokalt föreslår utredningen åtgärder som i första hand syftar till att fördröja höga flödestoppar för att skydda ledningsnätet. Dessa åtgärder har även en renande effekt och kan utformas för att skydda bebyggelsen runt omkring vid extrema regnsituationer. Åtgärderna föreslås inom och i anslutning till de kvarter där nya hus kan byggas.

Längst ner i systemet föreslås en omläggning av det befintliga ledningsnätet så att vattnet leds till dammsystemet i Ekebydalen, istället för att ledas direkt till Hågaån. Det behövs en ny damm väster om de befintliga dammarna för att kunna fördröja och rena dagvatten från främst bebyggelsen i nordvästra Eriksberg. Åtgärderna i Ekebydalen görs för att förbättra situationen för Hågaån. Åtgärderna innebär ett bättre omhändertagande av dagvatten från hela stadsdelen och inte bara från de nya och förtätade områdena.

Ett antal platser i stadsdelen är enligt planprogrammet lämpliga för allmän fördröjning, bland annat grusplanen i anslutning till Eriksbergsskolan. Eftersom området ligger lågt i terrängen kan den ytan även fungera som översvämningssyta vid höga flöden, om den får rätt höjdsättning. Det finns även andra liknande ytor utpekade i planprogrammet.

Gatumiljöer kan byggas så att de på olika sätt fördröjer dagvatten innan de når ledningsnätet. Trädplanteringar i skelettjord är ett bra exempel på möjliga åtgärder dit vatten kan ledas från både ytlig avrinning och från dagvattenbrunnar. Parkeringsplatser och gångytor är andra exempel på hur allmänna ytor ger stor ökning av vatten till ledningsnätet vid ett konventionellt utförande. Dessa kan istället utföras i genomsläppliga material och/eller höjdsättas så att avledning sker mot grönytor, växtbäddar eller trädgropar för att fördröja och rena dagvattnet. Planprogrammet föreslår följande planeringsriktlinjer för dagvatten i området:

#### Planeringsriktlinjer

- En fördjupad utredning av dagvattenåtgärder i Ekebydalen bör prioriteras.
- Nya gator och gatuavsnitt bör förses med fördröjningsåtgärder.
- Takdagvatten ska så långt det är möjligt fördröjas lokalt, och inte ledas direkt på dagvattennätet.
- Gårdar och allmänna platser ska höjdsättas så att vattnet leds mot grönytor och uppsamlade grönstråk mellan bebyggelsen.
- Stora hårdgjorda ytor ska i möjligaste mån bytas ut mot mer genomsläppliga material.
- En fördjupad dagvattenutredning ska göras inom ramen för varje enskild detaljplan.
- Instängda områden och sekundära avrinningsvägar i stadsdelen måste beaktas.

Miljöförvaltningen ser positivt på de framtagna planeringsriktlinjerna för dagvatten och anser att de stämmer väl överrens med kommunens dagvattenprogram. Att rening av dagvattnet sker innan det når Hågaån och att översvämningssytor pekas ut i området är särskilt positivt.

Lars Wedlin  
tf. miljödirektör

### **Bilagor**

Bilaga 1: Yttrande över planprogram för Eriksberg och Ekeby

Bilaga 2: Kartmaterial över planprogrammet

Handläggare  
Emilia Hammer  
018- 727 43 20

Datum  
2017-02-01

Diarienummer  
2016-006494- PL

Plan- och byggnadsnämnden

## Yttrande över planprogram för Eriksberg och Ekeby

Remiss från plan- och byggnadsnämnden , dnr. 2015-00015 Remisstid: 10 februari 2017

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser positivt på att planprogrammet utreder och sammanfattar hanteringen i området av de övergripande miljöfrågorna; luft, buller, vatten och markföroreningar. De föreslagna planeringsriktlinjerna är relevanta och utgör en bra vägledning inför kommande detaljplanehantering.

Nämnden vill betona att kommunen bör höja ambitionsnivån till att nå upp till miljö kvalitetsmålen i de fall dessa är tillämpbara, och inte stanna vid miljö kvalitetsnormerna.

Nämnden ser positivt på den rörelseplan som tagits fram för att förändra området från att i huvudsak vara uppbyggt för att passa ett bilberoende samhälle till ett samhälle som främjar ett hållbart resande. I rörelseplanen anges olika scenarier och det som kallas för högsenario skulle innebära en ökning med 50 % av trafiken längs Norbyvägen. Miljöförvaltningen har haft flera klagomål om störande buller i detta område och särskilt längs Norbyvägen. Det kan förutom trafikbuller även innebära en ökad olycksrisk för gående och cyklister. Att utforma området så att hållbart resande prioriteras är därför av högsta vikt. Nämnden ser därför positivt på att flera förslag för att främja hållbart resande lyfts fram i rörelseplanen och exploatering bör säkerställa att dessa genomförs.

Ett hållbart resande påverkar även möjligheterna att uppnå miljömålen *Frisk Luft* och *God bebyggd miljö*. Planhandlingen beskriver att miljö kvalitetsnormerna för luft uppnås i området men nämnden anser att man i planeringen av ett förtätat Eriksberg även bör sträva mot att miljö kvalitetsmålen ska uppnås. Det gäller framför allt för känsliga grupper och bör styra placeringen av skolor och förskolor.

De framtagna planeringsriktlinjerna för dagvatten stämmer väl överrens med kommunens dagvattenprogram. Att rening av dagvattnet sker innan det når Hågaån och att översvämningssytor pekas ut i området är särskilt positivt. Nämnden vill betona vikten av att tidigt utreda markföroreningssituationen där den nya dagvattendammen planeras för att inte riskera att den lösningen blir svår eller allt för kostsam att genomföra. I just detta fall är det länsstyrelsen som är tillsynsmyndighet och den som markföroreningarna ska rapporteras till.

Nämnden saknar dagvattenlösningar med gröna tak i planprogrammet, vilket är något som skulle stämma väl in i den vision som finns för området som grönt och naturnära. Nämnden

anser att det är viktigt att lyfta möjligheten till ekosystemtjänster i alla nya exploateringsprojekt.

För att de föreslagna övergripande lösningarna för dagvattenhantering ska bli av i praktiken är det viktigt att de planeringsriktlinjer som planprogrammet anger kommer följas och konkretiseras i de kommande detaljplanerna. Nämnden anser att möjligheten att styra dagvattenhanteringen i exploaterings- eller markanvisningsavtalen ska undersökas eftersom detaljplanerna har begränsade möjligheter för det.

För miljö- och hälsoskyddsnämnden

Bengt Fladvad  
ordförande

Lars Wedlin  
tf. miljödirektör